

Vergaderjaar 2018–2019

28 844

Integriteitsbeleid openbaar bestuur en politie

19 637

Vreemdelingenbeleid

Nr. 164

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 9 januari 2019

Op verzoek van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) zijn in de afgelopen periode twee onderzoeken uitgevoerd naar kwetsbaarheden in het beslisproces van de IND en de afhandeling van een klokkenluidersmelding binnen de IND. De onderzoeken zijn uitgevoerd door respectievelijk PricewaterhouseCoopers (PwC) en de heer Ruys, werkzaam voor ABD-Topconsult. Hierover informeer ik u graag nader door middel van deze brief.

Aard en aanleiding van de onderzoeken

De IND heeft in de zomer van 2018 PwC verzocht om een kwetsbaarhedenanalyse te verrichten op het beslisproces en aanbevelingen te doen om malversaties en integriteitsbreuken te voorkomen. Aanleiding daarvoor was een individuele zaak binnen de IND waarbij er sprake was van schending van integriteit.

Aanleiding voor het onderzoek van de heer Ruys was een klokkenluidersmelding begin 2017 binnen de IND. Omdat dit de eerste keer was dat de IND met een klokkenluidersmelding in aanraking kwam, heeft de IND besloten het proces van de melding en opvolging daarvan te evalueren. De secretaris-generaal van het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft daartoe een opdracht verleend aan de heer Ruys.

In beide gevallen zijn de onderzoeken recent afgerond en onderzoeksrapporten uitgebracht.

Vooraleer ik op de uitkomsten van de rapporten in ga, meld ik uw Kamer dat ik de uitkomsten van en de aanbevelingen uit beide rapporten zeer serieus neem. Voor zover de aanbevelingen nog niet zijn opgevolgd, wil ik benadrukken dat ik aan alle aanbevelingen uit beide rapporten gevolg zal geven.

Inhoud en uitkomsten onderzoeken

In het onderzoek naar kwetsbaarheden in het beslisproces van PwC zijn kwetsbaarheden geconstateerd op het gebied van systeem, organisatie en mens. Er zijn diverse beheersmaatregelen aanbevolen. Deze maatregelen zullen ook worden getroffen. Voor een groot aantal van de aanbevelingen in dit rapport geldt dat de uitwerking inmiddels is opgepakt of in gang is gezet, zoals de screening van medewerkers, het vergroten van het integriteitsbewustzijn en het bevorderen van een betere functiescheiding. Implementatie van de voorgestelde beheersmaatregelen vergt ruimte en tijd. Ik kan niet op details hiervan ingaan om te voorkomen dat kwaadwillenden misbruik maken van de kwetsbaarheden die zouden worden blootgelegd bij nadere duiding.

In het rapport van de heer Ruys naar de klokkenluidersmelding worden vijf aanbevelingen gedaan om verbetering aan te brengen in de omgang met een klokkenluidersmelding en de klokkenluider zelf. De heer Ruys concludeert dat er verbeteringen mogelijk zijn in het proces, met name in de eerste fase waarin bepaald wordt of er sprake is van een klokkenluidersmelding. Verder concludeert hij dat de omgang met de klokkenluider beter had moeten zijn. Dit betreurt ik en de IND is over de vervolgstappen naar aanleiding van dit rapport in overleg met de klokkenluider. Voor de toekomst wordt het proces herzien zodat dit soort situaties wordt voorkomen.

In het rapport worden aanbevelingen gedaan op het gebied van de verzorgingsstructuur, meer specifiek de beschikbaarheid van vertrouwenspersonen op locaties, het beleggen van verantwoordelijkheden op het niveau van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en een open communicatie met klokkenluiders. Deze aanbevelingen worden opgevolgd, niet alleen ten aanzien van de IND, maar ook ten aanzien van het Ministerie van JenV en zijn dienstonderdelen. Daarbij worden aanbevelingen uit een eerder onderzoek door Ernst & Young naar de dienstverlening binnen de IND, dat is verricht naar aanleiding van de melding van de klokkenluider, door middel van het programma «verbetering klantkanalen» geïmplementeerd.

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid is momenteel bezig om één vaste integriteitscommissie in te richten die meldingen of klachten in behandeling neemt, beoordeelt en onderzoekt, hetgeen kan bijdragen aan een adequate invulling van de zorgplicht. Daar waar de aanbeveling van de heer Ruys ziet op het werken aan een ambtelijke cultuur waar ruimte is voor een open gesprek, tegenspraak en kritiek, is zorg voor een adequaat integriteitsbeleid een van de sleutelonderwerpen waar het programma «JenV verandert» zich mee bezig houdt en waar binnen het Ministerie van Justitie en Veiligheid sinds 2016 veel aandacht voor is.

Beperkte openbaarheid

De rapporten kan ik niet integraal openbaar maken. Het rapport van PwC beschrijft gedetailleerd diverse kwetsbaarheden in de werkprocessen en systemen van de IND en geeft ook aan wat daar aan gedaan kan worden. Het openbaar maken van deze informatie geeft personen en organisaties die misbruik willen maken van de toelatingsprocedures kennis van deze kwetsbaarheden. Daardoor ontstaat een in mijn ogen onacceptabel risico dat onze toelatingsprocedures door kwaadwillenden worden misbruikt.

Voor het rapport van de heer Ruys geldt dat dit rapport is opgesteld op basis van gesprekken en aangeleverde documentatie, in het vertrouwen

dat deze gesprekken en documentatie ook vertrouwelijk zouden blijven. Bovendien zijn diverse passages in het rapport te herleiden tot individuele medewerkers. Ik hecht eraan om de vertrouwelijke medewerking aan dit onderzoek te garanderen en de persoonlijke levenssfeer van de betrokken medewerkers te respecteren.

Ook het hierboven genoemde rapport «Eindrapportage Directie Dienstverleners» van Ernst & Young heb ik als bijlage bij deze brief gevoegd¹. Ook hier geldt dat diverse passages in dit rapport te herleiden zijn tot individuele medewerkers waardoor het niet integraal openbaar kan worden gemaakt.

Dit neemt niet weg dat ik belangrijke delen wel openlijk met uw Kamer kan delen. Deze treft u hierbij aan². De drie rapporten als geheel heb ik vertrouwelijk ter inzage gelegd voor de leden van uw Kamer (Kamerstukken 28 844 en 19 637, nr. 165).

De IND voelt een grote urgentie de aanbevelingen (verder) te implementeren, ter bescherming van de medewerkers van de IND, de vreemdeling en de maatschappij. De bewaking van de voortgang op implementatie van de aanbevelingen wordt met prioriteit opgenomen in de reguliere rapportages en gesprekken tussen het ministerie en de IND.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
M.G.J. Harbers

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.